

Deze publicatie is het resultaat van het Wetenschapswinkelproject 'LiberTerra'

LiberTerra

Inspirerende kleinschalige duurzame community

Astrid Hendriksen

Maart 2021

Allereerst spreek ik mijn dank uit voor de presentatie van de onderzoeken die hebben plaatsgevonden. Het was een uitdaging voor de studenten om net voor de corona maatregelen, in het voorjaar 2020 van start te gaan. Ze moesten hun werkwijze aanpassen en creatief omgaan met de mogelijkheden voor contact met de verschillende stakeholders. Daarom extra respect voor dit product.

Mooi hoe de startfase van LiberTerra Geestmerambacht is weergegeven. In deze fase was er nog veel onzekerheid en onduidelijkheid over de precieze vorm. Samen met de burens de vergunning aanvragen kenmerkte de waardevolle samenwerking en het opgebouwde

vertrouwen met hen. Pas eind juni 2020 was er helderheid, toen de bouwvergunning werd versterkt door de gemeente Langedijk en het huurcontract voor het gebruik van het terrein van het recreatieschap Geestmerambacht is getekend. Dus we hebben met de

INHOUD

[Inspiratie-Community LiberTerra](#)

[Stakeholder Analyse](#)

[Best Practices Analysis](#)

[Handboek voor pioniers_van inspirerende, kleinschalige circulaire communities](#)

[Colofon](#)

groep een hele periode gewerkt, vanuit het vertrouwen LiberTerra Geestmerambacht te mogen realiseren, aan (toen nog) Kanaaldijk 1 te Koedijk. Juist in deze periode vonden de onderzoeken vanuit de Wetenschapswinkel plaats.

Heel inspirerend om in deze periode samen te werken met de Wetenschapswinkel en haar studenten, die vanuit haar eigen perspectief, een overzicht heeft gegeven op de innovatieve ontwikkelingen van LiberTerra. Door hun vragen hebben ze aandacht gegeven aan andere onderdelen van de organisatie ontwikkeling, dan waar er vanuit de groep aandacht voor was. Dit is het ontwikkelproces ten goede gekomen.

Lezend hoe contacten met overheden, landeigenaren en de omgeving veelal verlopen hebben we ons gerealiseerd dat we een heel waardevolle relatie met ambtenaren, politici, burens en toekomstige bewoners hebben opgebouwd. Werken vanuit respect en vertrouwen in dat we samen zorgdragen voor deze wereld, vormt hiervoor de basis. Ik ben dankbaar voor alle contacten die we in het kader van LiberTerra hebben gelegd en onderhouden.

Ook bij deze dank ik alle studenten voor hun inzet, kritische vragen, aanbevelingen en presentatie. Met name aan de gekozen interactieve werkvormen met de

startende bewonersgroep hebben we met veel plezier meegewerkt. Fijn te mogen concluderen dat de visie en missie, waarop de bewoners zijn geselecteerd overeenkomt met de onderzoeksresultaten. Dit geeft vertrouwen in de toekomst, en dat de gekozen werkwijze van LiberTerra; 'op basis van haar visie eerst een landeigenaar vinden, samen met de landeigenaar de betreffende overheden benaderen en met de verworven kaders de hierbij passende bewoners selecteren' een goed startpunt vormt. De bewonersgroep is inmiddels compleet en omvat een waardevolle mix qua samenstelling.

Dank ook aan de begeleidingscommissie en de begeleiding vanuit de Wetenschapswinkel, voor onze inspirerende gesprekken, die deze onderzoeken ook in een breder maatschappelijk kader hebben geplaatst. Goed om wetenschap en praktijk op deze manier met elkaar te verbinden.

We wensen alle studenten een mooie toekomst en wensen dat de opgedane ervaringen een waardevolle bijdrage hebben geleverd aan hun studie en persoonlijke ontwikkeling. We hopen jullie in de loop van 2021 in Koedijk te mogen ontvangen en te laten zien wat we, mede door jullie inspiratie, realiseren. En wensen dat er vele locaties mogen volgen, waar studenten hun onderzoeken samen met ons zullen uitvoeren.

met vriendelijke groeten,

Mieke Elzenga,
Initiatiefneemster LiberTerra
Integrale concepten ontwikkelaar

Inspiratie-Community LiberTerra

‘Wij geloven heel sterk dat kleinschalige, tijdelijke inspiratie-communities een grote bijdrage kunnen leveren aan positieve maatschappelijke veranderingen en een nieuwe toekomst van de menselijke samenleving. Dat is de wereld waar LiberTerra naar toe werkt.’

LiberTerra werkt aan het opzetten van kleinschalige, tijdelijke inspiratie-communities. Op creatieve wijze wordt geprobeerd een Tiny house gemeenschap op te richten waarbij duurzaam en innovatief leren, wonen en werken centraal staan. Het doel is om een community met tien Tiny houses te realiseren op een terrein van 0.5 ha dat

gehuurd wordt van het recreatieschap Geestmerambacht (figuur 1, 2 & 3). Met het project proberen de toekomstige bewoners meer te zijn dan een tiny house gemeenschap die losstaat van de omringende gemeenten. Er wordt gehoopt op een duurzame verbinding met relevante groepen uit de nabije omgeving.

Figuur 1. Geografische locatie LiberTerra

Figuur 2: Recreatieschap, Geestmerambacht

Figuur 3: Foto van terrein LiberTerra Geestmerambacht op 13 Mei 2020

Echter, het creëren van een tijdelijke gemeenschap met woon-, leer- en werkfuncties op een nieuwe locatie heeft per definitie te maken met een grote diversiteit aan stakeholders. Uit eerdere ervaringen is gebleken dat het betrekken van de lokale bevolking, organisaties en bedrijven een belangrijke succesfactor is. LiberTerra heeft op dit moment geen overzicht over welke lokale groepen

stakeholders (niet) kunnen en (niet) willen samenwerken en op welke wijze aan deze samenwerking vorm gegeven zou kunnen worden.

LiberTerra heeft de Wetenschapswinkel Wageningen University gevraagd om een innovatieve samenwerkingsstrategie te ontwikkelen met potentiële stakeholder groepen rondom de nieuwe locatie Geestmerambacht. Hiervoor zijn tijdens dit project een stakeholder analyse en een best practices analyse uitgevoerd. Op basis van deze stakeholderanalyse en best practices analyse is een Handboek voor pioniers van inspirerende, kleinschalige circular communities samengesteld.

Deze publicatie en bijbehorende 'best practices', stakeholder analyse en het handboek voor pioniers van inspirerende, kleinschalige circular communities is tot stand gekomen door literatuuronderzoek, interviews met bewoners van Eco-Villages, experts uit de begeleidingscommissie en (toekomstige) bewoners van LiberTerra, excursies naar Eco-Villages en bezoeken aan LiberTerra, een bewonersworkshop, en discussiebijeenkomsten met betrokkenen.

Stakeholder Analyse

Het doel van de stakeholder analyse is het ontwikkelen van een samenwerkingsstrategie op het gebied van wonen, werken en leren, die intern leidt tot een duurzame inspiratie-community en extern tot succesvolle samenwerking op lokaal gebied.

Op basis van de verzamelde data zijn twee SWOT analyses uitgewerkt. Een interne SWOT die laat zien wat volgens de toekomstige bewoners sterke en zwakke punten van LiberTerra zijn en waar volgens hen de kansen en bedreigingen voor LiberTerra liggen. Een externe SWOT die toont wat externe stakeholders zien als sterke en zwakke punten, kansen en bedreigingen voor LiberTerra.

Interne SWOT analyse

De toekomstige bewoners van LiberTerra hebben een gemeenschappelijk doel voor ogen en geven aan zich actief in te willen zetten om dat doel te ondersteunen. Wat bewoners verbindt in hun levensvisie is het belang van duurzaamheid en het enthousiasme om hier aan bij te dragen. Dit wordt als een sterk punt benoemd. Bewoners geven aan dat flexibiliteit belangrijk is in de hoeveelheid tijd die moet worden besteed aan de gemeenschap om recreatieve activiteiten op te zetten. Ook is genoemd dat de inzet van bewoners niet geheel vrijblijvend kan zijn

omdat er anders geen evenementen georganiseerd kunnen worden. Er is grote overeenstemming dat er niet teveel regels nodig zijn en dat de groep zich gaandeweg aan elkaar zal gaan aanpassen. Alle bewoners zijn tevreden over de huidige groepsdynamiek en vinden het belangrijk dat de groep bestaat uit bewoners met aanvullende kwaliteiten die zij willen inzetten voor de LiberTerra gemeenschap zoals: 'trekkend (visie), duwend (doeners), verbindend, technisch, creatief, introvert, extravert, sportief en spelletjes personen'.

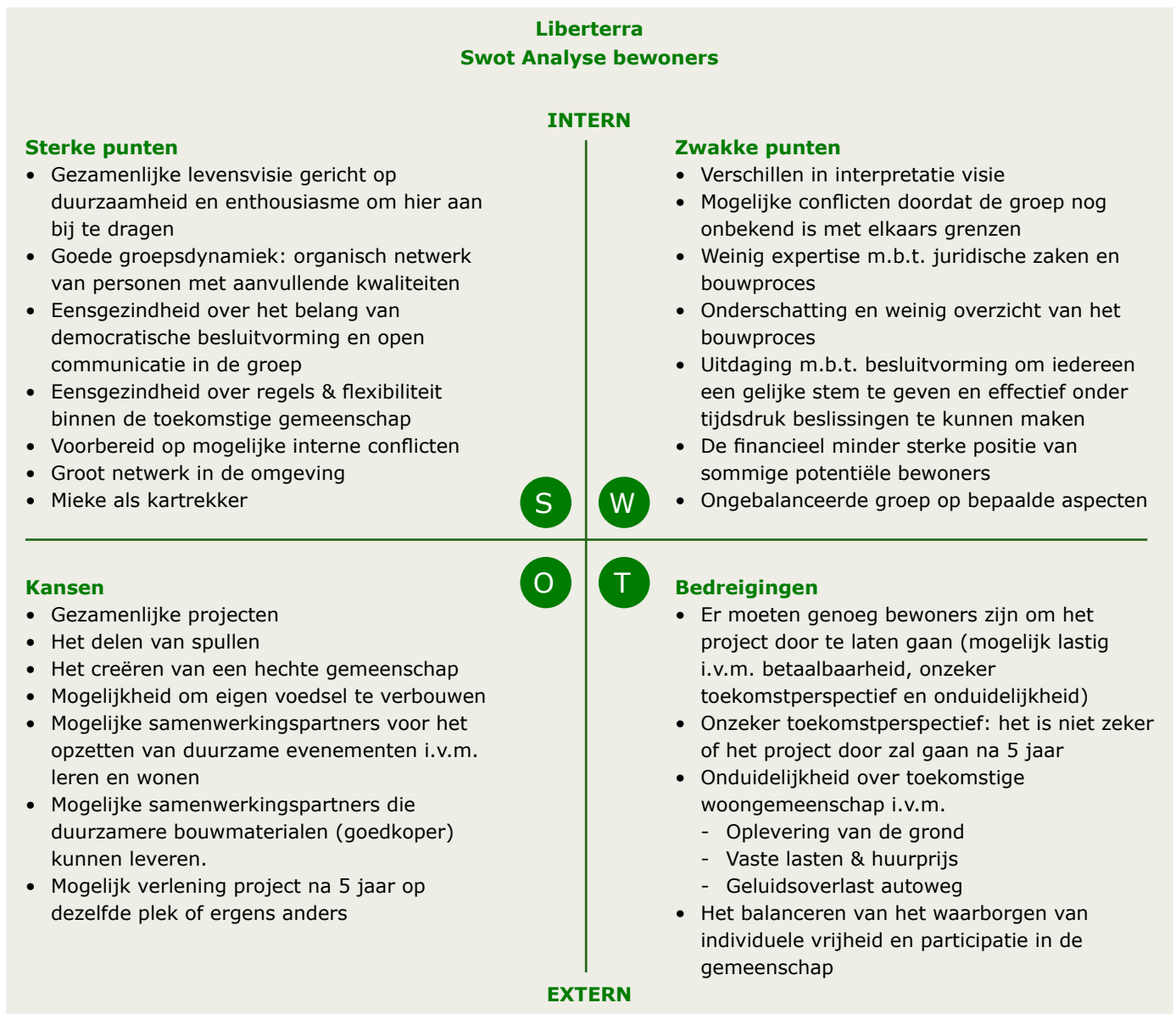
Tegelijkertijd wordt benadrukt dat hoewel er veel kennis aanwezig is, de groep ervaring mist op het gebied van juridische zaken en bouwprocessen. Bewoners geven aan een overzicht van het bouwproces te missen en vinden dat de moeilijkheid van het bouwproces onderschat wordt. Daarnaast is gesteld dat de bewonersgroep op een aantal gebieden minder in balans is en dat dit eventueel tot problemen kan leiden. Bewoners denken er verschillend over of het beter is om potentiële bewoners te selecteren of om dit juist niet te doen. Enerzijds wordt gesteld: "Misschien dat er criteria zouden moeten zijn welke types heb je nodig om een harmonieuze groep te vormen. Je hebt alle kleuren van de regenboog nodig." Anderzijds wordt gesteld "Als je gaat selecteren dan wordt het

specifiek. Ik denk dat iedereen zijn eigen sterke punten meeneemt. We moeten vanuit sterke, niet zwakke, punten denken en werken met wat we hebben.” Een uitdaging die is aangekaart door meerdere bewoners gaat over besluitvormingsprocessen. Alle bewoners hechten belang aan democratische besluitvorming en open communicatie. Besluiten nemen onder tijdsdruk en een stem geven aan minder dominante bewoners in de groep worden als aandachtspunten gezien. Tegelijkertijd geven sommige bewoners aan blij te zijn met een sterke leider in de groep.

Bewoners zien op tegen toekomstige conflicten, alhoewel deze ook als leermomenten die horen in het proces van groepsvorming worden beschouwd. Bewoners geven aan

dat ze verwachten dat er tijdens het bouwproces conflicten gaan ontstaan, bijvoorbeeld omdat de groep elkaar nog niet goed kent en daardoor elkaars grenzen slecht kan inschatten. Enkele bewoners maken zich zorgen over de financiering van hun Tiny house. Het wordt lastig gevonden dat het onduidelijk is hoe de grond wordt opgeleverd, hoe hoog de huur aan het recreatieschap is en wat de vaste lasten bedragen. Bewoners zien de hoge investering, het onzekere toekomstperspectief als mogelijke bedreigingen voor het project, met name als het gaat om het aantrekken van meer potentiële bewoners, nodig voor de realisatie en het voortbestaan van het project. Onderstaand figuur geeft de interne SWOT-analyse weer:

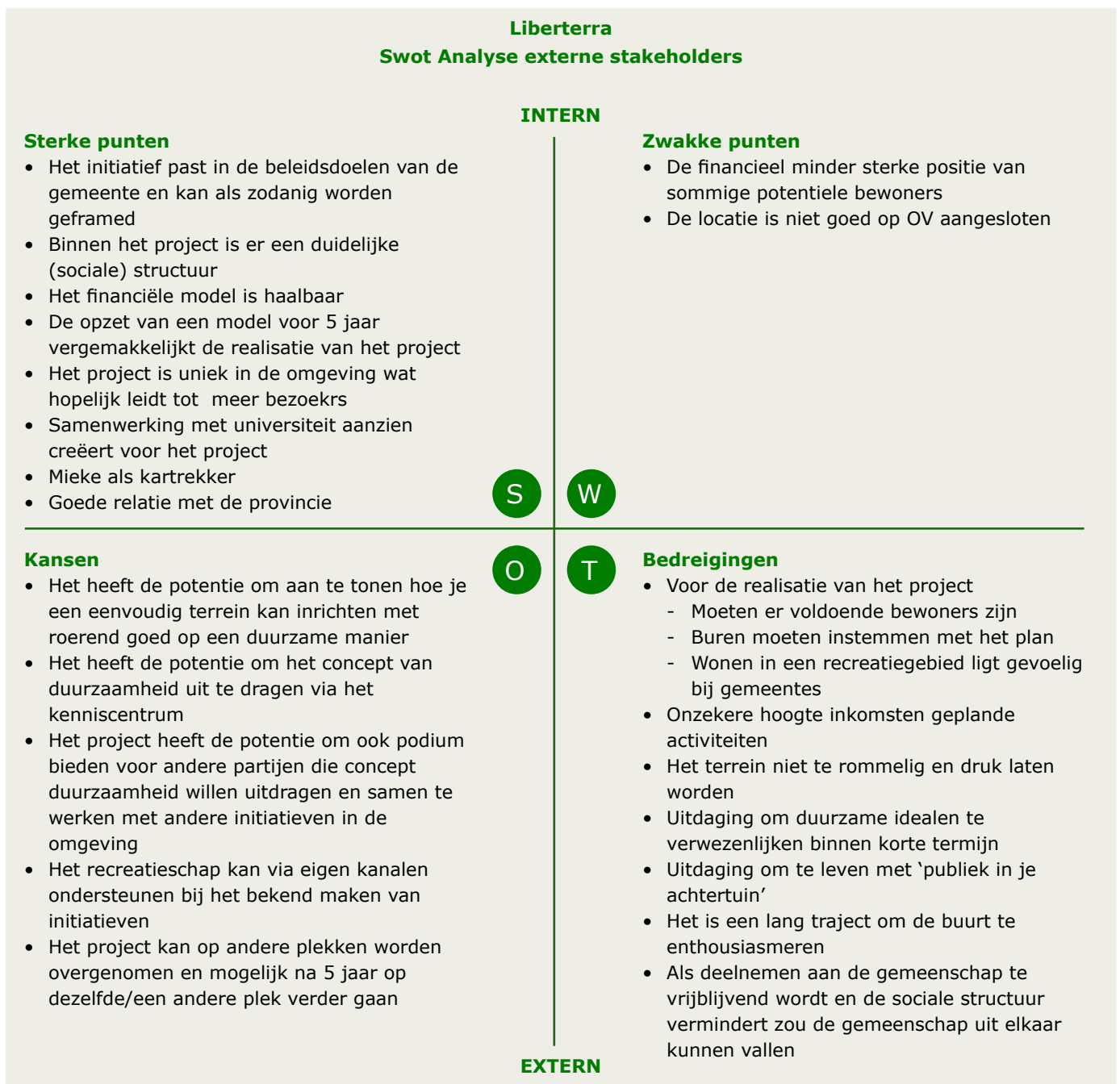
Figuur 4: Interne SWOT-analyse

Externe SWOT analyse

Bij de externe stakeholders ligt de focus minder op het interne proces en meer op het concept en het ontwikkelen van de LiberTerra woon-, werk- en leer-community. LiberTerra heeft de potentie om bij te dragen aan meerdere beleidsdoelen van de regionale overheid en van het recreatieschap. Beleidsdoelen die hierbij genoemd worden zijn: evenwichtige openlucht recreatie & natuur, biodiversiteit, duurzaamheid, meer hoogopgeleiden en leefbaarheid platteland. Bewustwording rondom een positieve bijdrage aan een aantal beleidsdoelen kan leiden tot meer steun vanuit de gemeente of de provincie. Dit kan volgens externe stakeholders ook gelden voor samenwerking met de universiteit.

Het LiberTerra project kan als voorbeeld project fungeren om duurzaam te bouwen en wonen en kan laten zien hoe een braakliggend terrein eenvoudig en snel is in te richten met roerend goed. LiberTerra heeft potentie een podium te bieden aan andere partijen die het concept duurzaamheid nastreven en de potentie om samen te werken met andere initiatieven in de omgeving. Meerdere stakeholders benadrukten dat het concept zo mogelijk op andere plekken ook verwezenlijkt kan worden en op (een andere) locatie verder kan gaan na de afgesproken 5 jaar.

Figuur 5: Externe SWOT-analyse

Externe stakeholders zien de tijdelijke termijn van 5 jaar als een sterk punt. Juist die tijdelijkheid maakt de realisatie van dit project in hoog tempo mogelijk: "Vergeleken met andere projecten, is dit project erg snel van de grond gekomen. De reden dat het met dit project wel zo snel is gelukt: Normaal vragen partners om bestemmingswijziging. Daar is de provincie voor nodig en die wilt bewoning in de woonkernen. Maar in dit geval hoeft de bestemming niet aangepast te worden omdat het uitzondering is voor 5 jaar." Tegelijkertijd wordt onderkend

“Als je haast hebt kan het niet echt duurzaam zijn. Duurzaamheid neemt tijd, om iets moois te maken kost tijd.”

dat de korte termijn zorgt voor extra uitdagingen om een duurzame gemeenschap te creëren en onzekerheid voor de toekomstige bewoners met zich meebrengt: "Als je haast hebt kan het niet echt duurzaam zijn. Duurzaamheid neemt tijd, om iets moois te maken kost tijd. Als je een biologisch afval filter wil maken, dan is dat voor 5 jaar een stuk duurder. En je kan het ook niet zomaar oppakken en ergens anders neerzetten."

Naast het tijdelijke aspect van LiberTerra is benadrukt dat het financiële model als sterk punt gezien kan worden omdat het realistisch en haalbaar is. Wel wordt de onbekendheid met het verdienmodel van het organiseren

van activiteiten als bedreiging ervaren. In de praktijk is dit wellicht minder dan in het originele plan. Als sterk punt is verder genoemd de uniekheid van het woon-werk-leer-concept, dat mogelijk tot meer bezoekers kan leiden. De samenwerking met het recreatieschap wordt gezien als een andere manier om het aantal bezoekers te vergroten, bijvoorbeeld door gebruik te maken van elkaars kennis kanalen. Op het moment dat er een evenement wordt georganiseerd vinden externe stakeholders het een uitdaging om ervoor te zorgen dat het terrein er netjes uit blijft zien. Dit is belangrijk voor zowel de gemeente als het recreatieschap. Wonen in een recreatiegebied blijft gevoelig.

Daarnaast wordt de sociale structuur als sterk punt gezien. Het is duidelijk hoe en door wie welke beslissingen worden genomen, waardoor het project effectief werkt. Dit is ook een mogelijke zwakte: Als tijdens het project deze structuur vervaagt, kan het project uit elkaar vallen. Voor de realisatie van het project zijn een aantal bedreigingen genoemd. Er moeten voldoende bewoners gevonden worden, een extra uitdaging tijdens de corona crisis omdat het een hoge investering vergt. Niet alleen kan de huidige crisis het bemoeilijken om nieuwe bewoners te vinden, maar het kan ook leiden tot financiële heroverwegingen en opzeggingen bij de huidige (potentiële) bewoners met een zwakkere financiële positie. De financiële onzekerheid en de zwakkere financiële positie van een aantal potentiële bewoners wordt gezien als zwak punt. Tijdens de corona crisis zijn twee potentiële bewoners afgehaakt vanwege financiële onzekerheid.

Best Practices Analysis

“During my interviews with roughly 150 ecovillagers around the world, one of the questions I always asked is “What do you experience as the most challenging aspect of community life?” The most common answer was some version of “the people.” When I inquired about the most rewarding aspect, these same ecovillagers often chuckled as they gave their answer: “The people.”

K. Litfin, *Ecovillages: lessons for a sustainable community*, 2014

Er zijn interviews gehouden met bewoners van onderstaande 6 eco-villages om te onderzoeken wat de voorwaarden zijn voor een toekomstbestendige sustainable community waarbij integratie met de omgeving wordt nagestreefd.

Voorbeelden van Eco-Villages waarbij bewoners zijn geïnterviewd zijn:

[Creating Intentional Communities](#)

[Towards circular villages](#)

Noordeland Ter Apel

Through a close collaboration with the municipality NOordeland was able to settle their community on the plot of a potato starch factory that closed down in 1981. Seven years into their process, they are now in their building up phase, looking to grow the community. They recently started renovation of the plot and are almost ready to start building their homes. Noordeland strives to be ecologically, socially, economically, and spiritually sustainable. Their core values are; respect and care towards one another and the land,

sustainability, collaboration and exchanging with their environment and interested parties, sincerely connecting being in the here and now, transparency and responsibility.

Helofytenfilter, zonnepanelen en permacultuurtuin

IEWAN Nijmegen

Housing corporations around the world come to visit Strowijk (strawbale village) Iewan to learn about self-organizing sustainable and social co-housing. Having started in 2008 with a group of six core members, they now have 51 members (including eight children). Their community is built on three pillars,

sustainable/ecological building and living, social housing and communal living, and on an educational purpose. A key term which describes their initiative is self – organizing. They work with Talis, a social housing organization and wanted to show that people in social housing can self – organize and should also have the opportunity to live 'ecologically'. They have asked the housing corporations to sign a declaration of intent to work with people who had a plan.

Vlierhof Kleve (GER)

The oldest of the communities we interviewed. Vlierhof has been around for eighteen years. Its main three pillars are; connection, creativity and growth. Vlierhof is currently transforming its organizational structure to one based on Frédéric Laloux's *Reinventing Organizations: A Guide to Creating Organizations Inspired by the Next Stage of Human Consciousness* (2014). The community members will be organized as individual mini-entrepreneurs.

PPAUW Wageningen

Ppauw can be considered an autonomous 'edge' space (Dutch: rafelend). The land they occupied in 2014 is representative of a space where cultural and ecological

innovation can emerge as alternatives to mainstream ideas. They are continuously exploring new ideas and ways of living.

Groenlandje Wageningen

Groenlandje emerged out of protests for more student housing in September 2019. They initially established themselves on a fallow piece of land that was later reclaimed by the municipality. Their ambition is to explore and demonstrate alternative ways of living, and to create and foster an inclusive and diverse intentional community.

Zuiderveld Nijmegen

Since 2015, members of this community have been working to establish an ecovillage in which sustainability and connection are the forefront of their lives. The Cooperatieve Vereniging Ecodorpen Gelderland (CVEG), social housing organization Talis and the municipality of Nijmegen have worked together to create a relatively large ecovillage by mid 2021. The Village is supposed to house between 75 and a 100 members. Their vision comprises of four main pillars: care, ecology, local community and awareness.

De resultaten uit de interviews met bewoners van eco-villages geven aan dat sociale cohesie cruciaal is voor het duurzaam opbouwen en voortbestaan van een inspiratie-community. Sociale cohesie kan intern bereikt worden door het zorgvuldig selecteren van potentiële bewoners; het opstellen van een gezamenlijke missie en visie; het naleven van een participatief besluitvormingsproces en een transparante communicatiestrategie. Extern kan sociale cohesie bereikt worden door het creëren en onderhouden van een goede relatie met de gemeente, buurtbewoners en lokale organisaties; het gezamenlijk organiseren van sociale activiteiten waarbij beleidsmakers,

buurtbewoners en lokale organisaties en een structuur op te zetten waarbij alle betrokkenen zich uitgenodigd voelen om mee te denken en van elkaar te leren. Dit komt overeen met wat er in de literatuur is beschreven over eco-villages en met de resultaten van de stakeholder analyse.

Op basis van de stakeholder analyse en de best practices analyse is een handboek voor pioniers ontwikkeld waarin 4 onmisbare tips centraal staan voor het opzetten van een kleine gemeenschap met grote impact.

Handboek voor pioniers van inspirerende, kleinschalige circulaire communities

LiberTerra is bezig met het opzetten van een gemeenschap op een braakliggend terrein van 0.5 ha in het recreatiegebied Geestmerambacht. Het doel is om met een groep ambitieuze mensen naar duurzaamheid te streven op het gebied van leren, wonen en werken. De bewoners in deze gemeenschap wonen op een duurzame manier in tien unieke tiny houses, niet alleen geïntegreerd in de natuur, maar ook in de bredere gemeenschap van Geestmerambacht. Op deze manier hopen ze met elkaar en hun omgeving te streven naar een duurzame toekomst.

Om te kijken hoe zo'n gemeenschap het beste kan worden opgezet is onderzoek verricht naar lessen die geleerd kunnen worden van andere kleinschalige gemeenschappen die ook zijn opgezet om samen ecologische waarden na te streven. Daarnaast is er een stakeholderanalyse uitgevoerd om te onderzoeken met wie en op welke manier LiberTerra concreet kan samenwerken binnen de bredere gemeenschap van Geestmerambacht. De uitkomsten van deze beide onderzoeken zijn in deze storymap vertaald naar een handboek met de belangrijkste lessen om mee te nemen voor andere toekomstige pioniers.

1 Inspireer elkaar! Creëer een gezamenlijke visie met ruimte voor persoonlijke ambities.

We beginnen ons verhaal op een braakliggend terrein in Koedijk, Noord-Holland. Dit terrein is de plaats waar een groep pioniers hun duurzame droom willen realiseren. Vanuit het uitgangspunt om met een kleinschalige gemeenschap duurzame nieuwe vormen van wonen, leren en werken te ontdekken met een positieve impact op de maatschappij, wordt er gezocht naar een groep mensen die deze ambitie delen. Vervolgens is een actieve dialoog tussen deze bewoners essentieel om een balans te vinden tussen persoonlijke én gezamenlijke ambities. Door waarden en doelen gezamenlijk vast te leggen in een

visie, kun je als groep ergens op terugvallen, terwijl er binnen deze visie nog genoeg ruimte is voor ieder zijn of haar persoonlijke visie. Tijdens het onderzoek hebben studenten van Wageningen een workshop gedaan met de toekomstige bewoners van LiberTerra om een visie op te stellen. Dit leidde tot productieve discussies over wat precies duurzaamheid voor de individuele bewoners betekende. Hiernaast staat de uiteindelijke visie, waarin de grootte van de woorden weergeeft hoeveel nadruk de bewoners wilde leggen op dit aspect.

In conclusie, een stuk grond om toveren in een duurzame gemeenschap doe je niet alleen, dus inspireer elkaar!

In conclusie, een stuk grond om toveren in een duurzame gemeenschap doe je niet alleen, dus inspireer elkaar!

2 Proactieve houding in het versterken van samenwerking met beleidsmakers.

Het opzetten van een tiny house gemeenschap is geen makkelijke opgave. Zeker in de eerste fase van het project kunnen er nog veel onzekerheden zijn. Het is dan ook niet gek dat er de neiging kan zijn om de aandacht toe te spitsen op de fysieke realisatie van het project. Denk hierbij aan het regelen van een vergunning, het afspreken van de pacht huur, aanleg van gas, elektriciteit, water en riool, de aankoop van tiny house materialen, een design maken enzovoorts. Dit proces kan frustrerend zijn en met name beleidsmakers worden soms gezien als een last eerder dan een hulp "Zij (ambtenaren) willen ook dat er glasvezel internet komt, wat duurdere maandelijkse

kosten zijn dan via kabel. En de bedoeling is niet dat er hoge kosten komen, past niet bij manier van leven." Het is de rol van de ambtenaar om te zorgen dat een project binnen wet- en regelgeving past en het kan dus zijn dit tot teleurstellingen leidt. Doch is het belangrijk om de banden met de beleidsmakers goed te onderhouden, zowel tijdens de eerste fase alsook daarna. Juist in latere fases kunnen beleidsmakers een belangrijke rol spelen in het succes van de tiny house village. Bijvoorbeeld door gezamenlijke evenementen te organiseren en te bemiddelen in het vinden van contacten voor projecten "*Duurzaamheid staat hoog op de agenda, er komen mensen vanuit Provincie en tweede kamer naar ons om te kijken, dus ze (gemeente) zien ons ook als paradepaardje.*" In conclusie, denk verder dan alleen de fysieke realisatie en houdt de banden met beleidsmakers warm!

3 Van inspireren als voorbeeld naar inspireren door samen ontdekken.

Tiny house gemeenschappen hebben de potentie om de wereld te verrijken met nieuwe manieren van wonen, leren en werken. Vaak zijn mensen die de stap zetten naar tiny wonen erg gedreven en dragen idealen als duurzaamheid hoog in het vaandel. Doch is het inspireren van anderen geen eenvoudige opgave. Ten eerste is er het risico dat men gaat preken voor eigen parochie en enkel mensen aantrekt met dezelfde duurzame idealen. Om een

Om een breder publiek te bereiken is een proactieve en open houding naar andersdenkenden essentieel.

breder publiek te bereiken is een proactieve en open houding naar andersdenkenden essentieel. Ten tweede is er het risico dat de tiny house gemeenschap overkomt als 'beter' en dat er een normatieve ondertoon in de relatie met de buurt sluipt. Dit kan averechts werken, maar dit risico is te vermijden. In plaats van anderen te inspireren als voorbeeld, kan LiberTerra inspireren door samen te ontdekken. In samen ontdekken ligt het einddoel nog niet vast en de vraag over wat duurzaam is, ligt nog open. Vanuit dit perspectief kan met een open en nieuwsgierige houding contacten met de buurtbewoners en ondernemers ontstaan. Wat zijn de belangen en visie van duurzaamheid van de buurt? Het is vanuit deze houding dat er langzaam gezocht kan worden naar duurzame samenwerkingen (zie [handboek pagina 10](#)). Bovendien is er in elke buurt wel iets bijzonders te ontdekken, zo wordt in Koedijk ieder jaar een prachtige grondelvaart georganiseerd. In het voorbeeld van LiberTerra is een enquête onder buurtbewoners gehouden. Deze enquête kan een brug

slaan tussen de ambities van de buurt en die van LiberTerra. Zo lijkt te buurt de erg geïnteresseerd te zijn in meer activiteiten voor kinderen en jongvolwassen te zien en een open dag. In conclusie, hoe fantastisch mooi je eigen tiny houses ook zijn, vergeet niet met een open houding de buurt te benaderen.

Geen keuzes maken draagt het risico met zich mee te blijven hangen in een explorerende fase.

4 Uitblinken als inspiratiebron door strategische keuzes

Na de fase van exploratie is het belangrijk om strategische keuzes te maken. Geen keuzes maken draagt het risico met zich mee te blijven hangen in een explorerende fase. Wanneer aandacht en middelen verspreid zijn over een scala aan initiatieven die niet optellen tot een groter geheel blijven transformatieve resultaten uit. Het is dus zaak te zijner tijd strategische keuzes te maken teneinde uit te blinken op een specifiek gebied. In grote lijnen begint dit met het kiezen van een oplossingsrichting voor duurzaamheid. Een technische oplossingsrichting probeert duurzaamheid te verwezenlijken door in te zetten op technologische innovatie. Bijvoorbeeld door stroom lokaal op te wekken met zonnepanelen of regenwater te zuiveren voor lokaal gebruik. Een tiny house project heeft bij uitstek potentie om nieuwe technologieën uit te testen. Een ecologische oplossingsrichting zet in op natuurlijke middelen om duurzamer te worden. Eigen voedsel verbouwen met permacultuur, leven met minder en een voedselbos zijn goede voorbeelden van deze oplossingsrichting. Een sociale oplossingsrichting zet in op de kracht van gemeenschap om duurzaamheids-vragen aan te pakken. De deeleconomie is hier een goed voorbeeld van. Deze oplossingsrichtingen sluiten elkaar niet uit maar een project heeft gelimiteerde tijd en middelen. Als er geambieerd wordt een innovatief voorbeeldproject te zijn dan is het van belang om uit te blinken. Dit kan alleen bereikt worden door de aandacht te bundelen. De beschreven oplossingsrichtingen zijn hierin een eerste stap maar gedetailleerde uitwerking is nodig. In conclusie, minder is meer op de lange termijn.

Colofon

Auteur

Astrid Hendriksen

Titel

LiberTerra, kleinschalige, tijdelijke inspiratie-communiteiten

Trefwoorden

interne SWOT analyse, externe SWOT analyse, stakeholders, samenwerkingsstrategie, best practices, circulaire verbindingen.

Opdrachtgever

Stichting Liberta Care, project LiberTerra, Geestmerambacht

Projectuitvoering

Wageningen University & Research: Astrid Hendriksen, Karin Peters
Capita selecta studenten: Max van Deursen, Aneeqah Tariq, Clea Montanari, Wessel van Dorst

Project coördinatie

Astrid Hendriksen

Financiële ondersteuning

Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel

Begeleidingscommissie

Mieke Elzenga (initiatiefnemer LiberTerra),
Karin Peters (Wageningen University, Cultural Geography Group)
Hillebrand Breuker (Provincie Noordholland)
Danny Konijn (toekomstig bewoner LiberTerra)
Kyra Kuitert (BureauKM, Ecodorpen netwerk)
Laurens van der Wal (Studio Walden)
Lèneke Pfeiffer (Coördinator Wetenschapswinkel)
Astrid Hendriksen (projectleider)

Vormgeving

Wageningen University & Research, Communication Services

Bronvermelding

Verspreiding van het rapport en overname van gedeelten uit het rapport worden aangemoedigd, mits voorzien van bronvermelding.

Aansprakelijkheid

Wageningen University & Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

DOI

ISBN 978-94-6395-753-3

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel

Maatschappelijke organisaties zoals actiegroepen, stichtingen, verenigingen of belangengroepen kunnen met onderzoeksvragen die een maatschappelijk doel dienen terecht bij de Wetenschapswinkel van Wageningen University & Research. Samen met studenten, onderzoekers en maatschappelijke groepen worden inspirerende onderzoeksprojecten mogelijk. Onderzoeksvragen moeten aansluiten bij de Wageningen University Lifescience thema's: duurzame landbouw, voeding & gezondheid, een leefbare groene ruimte en maatschappelijke veranderingsprocessen.

Contact & informatie

2021-371

Astrid Hendriksen
Director Honours Programme
Environmental Policy Group
Wageningen University & Research
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
www.wur.nl

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.500 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

